

Caring Dads – öppenvårdsinsats för
pappor med våldsproblematik

Framtaget inom projekt Säkrare Pappor 2010-2011

Rinkeby – Kista Stadsdelsförvaltning

INNEHÅLL

Inledning	4
Bakgrund	5
Programmet Caring Dads	6
Definition av våld	8
Utgångspunkt för socialnämndens arbete	9
Socialnämndens ansvar för brottsoffer.....	9
Kvinnor som utsätts för våld av närstående	9
Barn som bevittnat våld	9
Män som utövar våld.....	10
Utredningar	11
Att utreda våld i ärenden som rör barn.....	11
Att utreda våldsutövande pappors omsorgsförmåga	12_Toc316561400
Förutsättningar för deltagande i programmet Caring Dads	13
Resultat som ska uppnås för målgruppen och indikatorer	14
Mätinstrument och mätpunkter för uppföljning	15
Handläggnings- och genomförandeprocessen	16
Bedömningsfas	16
Inkommande information.....	16
Riskbedömning och säkerhetsplanering.....	16
Bedömning av lämplighet för deltagande i programmet.....	17_Toc316561409
Motivationsfas.....	19
Remittering till programmet.....	19
Intagningsintervju	19
Insatsfas.....	20
Utförarna	20
Säkerhetsplanering under insatsfasen	20
Mammakontakt	20

Generell information till mamman.....	21
Säkerhetsplanering med mamman	22
Informationsöverföring	23
Tystnadsplikt	23
Informationsöverföring mellan berörda parter.....	23
Avslutnings- och uppföljningsfas.....	24
Avslutande trepartssamtal	24
BILAGOR.....	25
Bilaga 1 <i>Caring Dads?</i>	25
Bilaga 1 B Klientbroschyr.....	26
Bilaga 2 Pappors upplevelser av konflikt/våld & barnets upplevelse av trygghet.....	29
Bilaga 3 Pappors beskrivning av sitt föräldraskap.....	31
Bilaga 4 Nöjdhet med programmet <i>Caring Dads</i>	33
Bilaga 5 Mammors upplevelse av konflikt/våld mot sig själv och barnet samt känsla av trygghet.....	34
Bilaga 6 Procesmodell över handläggnings- och genomförandeprocessen.....	37
Bilaga 7 Säkerhetsfrågor för socialsekreterare.....	38
Bilaga 8 Intagningsformulär.....	39
Bilaga 9 Deltagande i programmet <i>Caring Dads</i> innebär följande.....	45

INLEDNING

Det här dokumentet, handlar om Rinkeby - Kista Stadsdelsnämnds arbete med målgruppen våldsutövande pappor och deras barn och om hur insatser för denna målgrupp ska erbjudas i förvaltningen. Insatsen som åsyftas är det manualbaserade behandlingsprogrammet *Caring Dads* som utarbetats i Kanada speciellt för målgruppen våldsutövande pappor.

Dokumentet syftar till att ge kunskap och vägledning i enskilda ärenden, från det att nämnden får kännedom om en familj där det finns misstanke om förekomst av våld av pappa mot barn och/eller mot barnets mamma, tills att en pappa har erbjudits och fullföljt programmet samt uppföljning av den samma.

Dokumentet riktar sig främst till direkt berörda handläggare och chefer inom individ- och familjeomsorgen men även till andra verksamhetsområden och externa intressenter. Tanken är att skriften ska finnas tillgänglig på förvaltningens gemensamma nätverksplats och att handläggare snabbt ska kunna få tillgång till gängse rutiner.

Beskrivning av insatser som erbjuds våldsutsatta kvinnor och barn som lever med våld finns inte med i denna skrift utan behandlas i separata dokument.

Dokumentet har sammanställts inom ramen för projektet *Säkrare Pappor* där representanter från hela individ- och familjeomsorgen har lämnat synpunkter och förslag.

Namnet *Säkrare pappor* åsyftar namnet på projektet och namnet *Caring Dads* används för själva behandlingsprogrammet.

Ulrika Sandberg
Projektledare
Säkrare Pappor
2012-02-27

BAKGRUND

Sedan 2003 arbetar förvaltningen med att erbjuda insatser till kvinnor som utsatts för hot och våld av en närstående partner. Män som utövar våld i nära relation har sedan start erbjudits samtalsstöd (enligt VASKA – modellen) för att upphöra med sitt beteende. Arbetet har sedan utvecklats från att innefatta stöd till den våldsutsatta kvinnan och hennes partner till att även inkludera deras barn.

Kvinnor som utsätts för hot eller våld i nära relation erbjuds i dag skydds- och stödinsatser inom *Kvinnofridsteamets*¹ ramar och barn erbjuds kris- och stödsamtal inom *Barnets Rum*², som vänder sig till målgruppen barn som upplevt våld.

För att utveckla arbetet med de våldsutövande papporna ansökte förvaltningen om projektmedel hos Länsstyrelsen för att införa det kanadensiska manualbaserade behandlingsprogrammet *Caring Dads* i förvaltningen. Programmet riktar sig specifikt till pappor som använt sig av våld mot barnet och/eller mot barnets mamma. Länsstyrelsen beviljade 1 oktober 2009 projektmedel ur anslaget *Utvecklingsmedel till kvinnojoursverksamhet 2009*³ för 2 år, 2010-2011.

¹ Kvinnofridsteamet tillhör vuxenblocket och utreder behov av insatser enligt 4 kap 1 § SoL så som skyddat boende och andra öppenvårdsinsatser.

² Barnets rum erbjuder korttidsterapier inom ramen för Familjeteamets insatser på uppdrag av barn- och ungdomsenheten.

³ Beslut, beteckning 704-09-40657, diariennr 500-309-2009

PROGRAMMET CARING DADS

Caring Dads (Bil 1 och Bil 1 B) är ett manualbaserat grupprogram från Kanada som vänder sig till pappor som utövat våld mot barn och/eller mot barnets mamma. Programmet är unikt i sitt slag då det riktar in sig på våldsutövande pappors föräldraförmåga.

De första *Caring Dads* grupperna startade 2002 i staden London i den kanadensiska provinsen Ontario. Sedan dess har programmet spridit sig till bl. a. England, Tyskland, Japan och Sverige.

Programmets huvudsyfte är att reducera risk för upprepning av våld samt främja förändring hos papporna. Utgångspunkten är barns och mammors säkerhet och ska bidra till en ökad trygghet för dem.

Pappor som deltar i programmet ges möjlighet att utforska sin motivation till förändring mot ett mer barncentrerat föräldraskap där barnets behov av trygghet och stöd sätts främst. Papporna får i programmet också möjlighet att samtala med andra pappor om olika sätt att vara förälder på, vilka beteenden som kan fungera positivt på barns utveckling och vilka som kan vara skadliga. En viktig programkomponent är att ge pappan insikt om att hans relation till barnets mamma inte är oberoende av hans relation till barnet d.v.s. om pappan behandlar barnets mamma negativt får det konsekvenser för barnets utveckling. Under programmet lär sig papporna:

- förstå hur olika sätt att vara pappa påverkar barnet
- ökad kunskap om ett barnfokuserat föräldraskap
- ökad medvetenhet och ansvarstagande för det egna våldsbeteendet och diskutera hur barnet påverkats
- utveckla strategier som stärker ett tryggare pappa-barn förhållande.

Programmet pågår i 17 veckor á 2 h per gång. Sessionerna hålls alltid av två gruppleddare, en manlig och en kvinnlig.

Programmet är uppbyggt på 4 block.

- **Block 1;** syftar till att väcka motivation hos papporna och motverka avhopp. Detta görs med olika tekniker så som motiverande samtal. En viktig del är att skapa diskrepens mellan hur papporna skulle vilja ha det och hur det ser ut i verkligheten.
- **Block 2;** handlar om barnfokuserat föräldraskap. Där ingår att tala om vikten av bekräftelse och beröm, lära känna sitt barn, lyssna till barnet och förstå barnets utveckling.
- **Block 3;** fokuserar på negativa konsekvenser av ett kontrollerande och våldsamt föräldraskap.
- **Block 4;** handlar om att återskapa tillit mellan pappan och barnet i den takt som barnet är redo för detta samt att planera för framtiden.

Exempel på tekniker och övningar som används i programmet är; genogram, pappadagbok, rollspel, hemuppgifter, MI-tekniker, KBT-triangeln, barns utvecklingsnivåer, konfronterning av pappors utsagor om våld (avpersonifiering, rättfärdigande, skuldbeläggande) mm.

DEFINITION AV VÅLD

"Våld är en handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill".⁴

Maktutövning är våldets kärna. Betraktad som en makthandling har våldet ett mål - att påverka andra människor.

FN antog 1993, Deklarationen om avskaffandet av våld mot kvinnor. Där definieras våld mot kvinnor som:

"Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet."

Våldsformerna kan delas in i⁵:

- Fysiskt våld (ex örffilar, dra i håret, knuffa, hålla fast, sparkar, slag mot kroppen med öppen eller knuten hand, bett, stryptag, kvävning mm).
- Psykiskt våld (hot, kontroll, kränkande och nedsättande ord, verbala angrepp).
- Sexuellt våld (påtvungade sexuella handlingar, våldtäkt).
- Latent våld (att leva under risk för nytt våld).
- Materiellt våld (slå sönder eller förstöra inredning, möbler, dagböcker foton mm).

⁴ Meningen med våld, Per Isdal, Gothia 2001

⁵ Meningen med våld, Per Isdal, Gothia 2001

UTGÅNGSPUNKT FÖR SOCIALNÄMNDENS ARBETE

I och med kvinnofridsreformen⁶ har det skett en del lagändringar inom bl.a. socialtjänstlagen (SoL) som tydliggör socialtjänstens ansvar för målgruppen våldsutsatta kvinnor och barn. Förtydliganden inom lagen har åtföljts av *Allmänna råd* (SOSFS 2009:22) och en *Handbok om socialnämndens ansvar får våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld*⁷.

Socialnämndens ansvar för brottsoffer

5 kap. 11 § första stycket SoL.

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Kvinnor som utsätts för våld av närstående

5 kap.11 § andra stycket SoL.

Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra din situation.

Barn som bevittnat våld

5 kap. 11 § tredje stycket SoL.

Socialnämnden ska särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Enligt Barnkonventionens artikel 19 framkommer följande:

⁶ Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönande relationer. SKr. 2007/08:39

⁷ Våld – Handbok om socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, Socialstyrelsen, 2011-6-9.

”Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet”.

Män som utövar våld

När det gäller socialtjänstens ansvar för målgruppen våldsutövare är socialtjänstlagen inte lika tydlig.

I socialstyrelsens handbok; **Våld – handbok om socialnämndes ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld**, beskriver man följande;

Den som utövar våld har därför rätt att efter bedömning bl.a. erbjudas adekvat stöd och hjälp för att kunna förändra sitt beteende. Att erbjuda och ge insatser enligt 4 kap. 1 § SoL till den som utövar våld är dessutom en viktig del i det förebyggande arbetet (prop. 2006/07:38 s. 23) och kan indirekt även ses som en insats för att den som utsatts för våld inte ska riskera att bli utsatt på nytt och för att barn inte ska behöva bevittna våld.

Andra paragrafer inom socialtjänstlagen som kan anges är;

2 kap. § 1 och 2 a kap. 1 § SoL.

Socialnämnden har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.

3 kap. 1 § SoL.

Socialnämndens uppgift att ansvara för individuella inriktade insatser som är anpassade efter den enskildes behov.

5 kap. 11 § tredje stycket SoL.

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. *Att en närstående som brukat våld får behandling är angeläget för de barn som bevittnat våldet.*

Regeringen menar att socialtjänsten har ansvar för att ta ett helhetsgrepp och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver (prop. 2006/07:38 s. 25). Regeringen har även tydligt angivit vikten av att det i socialtjänstens arbete utvecklas effektiva strukturerade metoder för att arbeta med våldsutövande män i syfte att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det är viktigt att öka säkerhetsmedvetandet avseende kvinnorna och barnen.

UTREDNINGAR

Att utreda våld i ärenden som rör barn

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2006:12) om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga bör en utredning till skydd eller stöd för ett barn ha en klar inriktning på barnets situation, hans eller hennes behov och hur dessa tillgodoses.

Frågor som behöver belysas särskilt:

- Barnets akuta behov av stöd och hjälp,
- våldets karaktär och omfattning av våldet,
- hur våldet har påverkat barnet och relationen till föräldrarna,
- barnets egen uppfattning om våldet,
- båda föräldrarnas uppfattning om våldets konsekvenser för barnet,
- om barnet också har blivit utsatt för våld och
- vilket behov barnet har av stöd och hjälp på kort och på lång sikt.

Handläggningen av barnavårdsärenden ska ske på ett strukturerat sätt och bygga på kunskap och beprövad erfarenhet. Förvaltningens barn- och ungdomsutredningar sker enligt BBIC-modellen (barn behov i centrum). BBIC är ett handläggnings- och dokumentationssystem för utredning, planering och uppföljning av barnavårdsärenden som tagits fram av Socialstyrelsen. Utgångspunkten är att barnets behov sätts i relation till föräldrarnas förmåga och olika faktorer i familjen och miljön. Att kartlägga risk- och skyddsfaktorer är en central del.

Att utreda våldsutövande pappors omsorgsförmåga

Att bedöma vårdnadshavarens omsorgsförmåga, i det här fallet pappans, är en central del i en barnavårdsutredning. När det finns misstanke om att ett barn bevittnat eller direkt utsatts för våld bör båda föräldrarnas/pappans uppfattning om våldets konsekvenser för barnet utredas. Syftet med detta är att ta reda på föräldrarnas/pappans insikt om vilka konsekvenser våldet har medför för barnet.

Övriga områden som bör belysas när det kommer till föräldraförmåga är enligt BBIC följande;

- Grundläggande omsorg
- Säkerhet
- Känsломässig tillgänglighet
- Stimulans
- Vägledning och gränssättning
- Stabilitet.

Andra aspekter att ta hänsyn till när det gäller att utreda våldsutövande pappors föräldraförmåga tas upp i SKL:s - Våldsförebyggande arbete med män, en Kunskapsöversikt, sid 53:

- i vilken grad mannen utsatt mamman för fysisk fara
- hur det tidigare våldet mot barnen sett ut, inklusive i vilken mån det förekommit sexuella övergrepp eller andra gränsöverskridanden,
- i vilken grad mannen förnekar, minimaliserar eller försvarar det våld han använt,
- graden av kontroll riktad mot mamman och psykisk grymhet riktad mot mamman och barnen
- graden av likgiltighet inför att barnen skadats när mamman utsätts för våld,
- i vad mån pappan använt barnen som vapen och eller undergrävt mamma – barnrelationen.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR DELTAGANDE I PROGRAMMET CARING DADS

Följande pappor kan erbjudas programmet *Caring Dads*;

Pappor där det finns misstanke om våld mot barn och/eller mot barnets mamma kan erbjudas deltagande i programmet *Caring Dads*. Med barn menas personer under 18 år.

Pappor kan via ansöka/anmälan till barn- och ungdomsenheten beviljas bistånd till att delta i programmet. Detta förutsätter att en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inleds. Pappor kan inte ansöka om deltagande i programmet direkt till familjeteamet då de endast arbetar utifrån remisser från barn- och ungdomsenheten.

Pappans deltagande förutsätter ett barnstöd (deltagande i programmet är en insats till pappan med förmån för barnet utifrån ett biståndsbeslut som fattas i barnets akt på barn och ungdomsenheten) och ett mammastöd (mammakontakt knuten till programmet). Mamman kan utöver mammastödet även ha pågående stödinsatser från förvaltningens Kvinnofridsteam. Anledningen till detta är att förvaltningen alltid ska kunna garantera skydd och säkerhet till barnet och mamman då det kan finnas risk för upprepning av våld. Detta innebär att pappor vars barn inte tillhör Rinkeby - Kista upptagningsområde inte kan erbjudas programmet.

Styvpappor ingår också i målgruppen och kan beviljas programmet.

Pappan bör ha någon typ av kontakt med barnen eller planerat umgänge med barnet då programmet syftar till att förbättra relation mellan pappa och barn. Kontakten kan även vara per brev eller telefon.

Bedömning av lämplighet till programmet och exkluderingsfaktor behandlas under avsnittet Handläggnings- och genomförandeprocessen under rubriken Bedömning om lämplighet för deltagande i programmet *Caring Dads*.

RESULTAT SOM SKA UPPNÅS FÖR MÅLGRUPPEN OCH INDIKATORER

Målgrupp: Pappor som utövat våld i mot barnet och/eller mot barnets mamma.

Mål	Indikatorer
1. Pappor som utövat våld mot barnet och/eller mot barnets mamma i nära relation upphör att använda våld.	Antal pappor ur målgruppen som identifieras. Antal pappor ur målgruppen som erbjuds programmet <i>Caring Dads</i> .
2. Pappor som utövat våld mot barnet och/eller mot barnets mamma tar ansvar för våldets konsekvenser	Antal pappor ur målgruppen som fullföljer programmet <i>Caring Dads</i> .
3. Pappor som utövat våld mot barnet och/eller mot barnets mammor har bättre omsorgsförmåga.	Antal pappor ur målgruppen som inte återfaller i våldsamt beteende Antal mammor och barn som rapporterar trygghet och bekräftar att våld upphört Antal pappor som uppvisar ett mer barnfokuserat föräldraskap.

MÄTINSTRUMENT OCH MÄTPUNKTER FÖR UPPFÖLJNING

För att kunna mäta förändring hos papporna som erbjuds och fullföljer programmet *Caring Dads* krävs att effekterna av insatsen mäts. Den förändring vi vill mäta är om programmet verkar riskreducerande och om papporna uppvisar ett mer barnfokuserat föräldraskap. Vi vill även ta reda på om mammorna och barnet uttrycker en tryggare tillvaro efter det att papporna deltagit i programmet.

Mätningarna bör riktas till alla tre parter d.v.s. till pappan, mamman och barnet.

Detta bör göras vid 3 mättillfällen. Första gången innan pappan går in i programmet, andra gången i samband med avslutat deltagande i programmet och tredje gången efter 6 månader.

Nedan följer förslag på mätinstrument (självskattningsformulär). Alla mätinstrument ska ställas till alla parter vid alla tre mättillfällen (M1: innan pappas deltagande i programmet, M2: efter avslutat deltagande i programmet, M3: efter 6 månader) förutom självskattningsformuläret *Nöjdhet med programmet Caring Dads*, ställs endast vid ett tillfälle efter avslutat program.

Till papporna:

1) *Pappors upplevelse av konflikt/våld och barnets upplevelse av trygghet* (Bil 2), 2) *Pappors beskrivning av sitt föräldraskap* (Bil 3), 3) *Nöjdhet med programmet Caring Dads* (Bil 4).

Till mammorna:

4) *Farlighetsbedömning*, 5) *Mammors upplevelse av konflikt/våld och barnets upplevelse av trygghet* (Bil 5).

Till barnen:

Frågor till barnen har inte tagits fram inom projektets ramar. Förvaltningen har valt att invänta Socialstyrelsens utprovning av standardiserade bedömningsinstrument riktade till barn.

HANDLÄGGNINGS- OCH GENOMFÖRANDEPROCESSEN (BIL 6)

Bedömningsfas

INKOMMANDE INFORMATION

När det kommer till socialnämndens kännedom att en pappa utövat våld mot barn och/eller mot barnens mammor, antingen via en anmälan eller via en ansökan⁸, bör nämnden skyndsamt göra en förhandsbedömning av om en utredning enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen ska inledas. Detta gäller alla utredningar, både för vuxna och för utredningar som avser barns behov av stöd och skydd.

RISKBEDÖMNING OCH SÄKERHETSPLANERING

En första bedömning som bör göras initialt, efter att en utredning inletts, är att ta ställning till vilken typ av fysiskt våld och psykisk utsatthet som barnet och/eller mamman är utsatta för samt bedömning av risk för upprepning av våld riktat mot barnet och/eller mot barnets mamma.

I samband med att nya ärenden kommer till nämndens kännedom via exempelvis polisanmälningar/anmälningar från andra aktörer/ansökningar gällande våld mot barn och/eller mot barnets mamma kan primära risk- och säkerhetsbedömningar med fördel göras av handläggare på Kvinnofridsteamets mottagnings- och jourfunktion, tillsammans med handläggare på Barn- och/eller Ungdomsenheten mottagningsfunktion.

Efter att en risk- och säkerhetsbedömning gjorts bör barnet och mamman erbjudas lämpliga skyddsåtgärder. Därefter kan kontakt tas med barnets pappa. Den utredande socialsekreteraren på barn- och ungdomsenheten kan i samband med den första kontakten med pappan göra en säkerhetsbedömning (Bil 7) tillsammans med honom.

⁸ Pappor kan själva ansöka om deltagande i programmet Caring Dads på barn- eller ungdomsenheten.

BEDÖMNING AV LÄMPLIGHET FÖR DELTAGANDE I PROGRAMMET

Om det finns misstankar om att pappan har använt sig av våld mot barnet och/eller mot barnets mamma bör pappan erbjudas deltagande i programmet *Caring Dads*, individuellt eller i grupp.

Det är ansvarig handläggare på barn- och/eller ungdomsenheten som gör en första bedömning om programmet är en lämplig insats för pappan. Om det råder osäkerhet kring lämplighet bör konsultation göras med närmaste biträdande enhetschef och/eller med någon av gruppledarna för programmet.

Pappan ska, efter att en bedömning om lämplighet gjorts, erbjudas deltagande i programmet.

I en lämplighetsbedömning bör följande ingå:

- våld mot barnet och/eller mot barnets mamma

Pappan behöver inte tillstå våld eller erkänna brott för att han ska kunna delta i programmet utan det räcker med att det finns en misstanke om våld och oro för att barnet far illa. Initialt kan räcka att han tillstår att det finns problem i familjen och att han vill förbättra relationen med sitt barn och barnets mamma.

- motivationsgrad

Någon form av motivation till att vilja förändra sitt beteende bör pappan ha. Om pappan inte tackar ja till deltagande i programmet direkt är pappan välkommen att gå i motiverande samtal (max fem samtal) hos gruppledarna för att arbeta med motivationen till förändring.

- allvarlig psykisk störning

Om det finns misstanke om allvarlig psykisk störning (psykosliknande tillstånd, personlighetsstörning) bör pappan inte delta i programmet utan andra insatser bör övervägas. Om det är svårt att göra dessa bedömningar kan konsultation ske med socialpsykiatri och/eller med psykiatri. Lättare depression eller ångest är inte en exkluderingsfaktor för deltagande i programmet.

- sexuella övergrepp

Om det finns misstankar om sexuella övergrepp bör pappan inte erbjudas deltagande i programmet.

- missbruk

För att delta i programmet bör pappan inte ha ett aktivt missbruk. När det gäller alkoholmissbruk kan pappan vara under pågående behandling på Rinkeby -Kista mottagningen och samtidigt delta i programmet. Han får dock inte komma påverkad till gruppen. Om pappan använder tyngre droger måste pappan först genomgå behandling på Rinkeby – Kista mottagningen tills det att hans drogfrihet är någorlunda stabil innan han deltar i programmet. Handläggaren på Rinkeby - Kista mottagningen och gruppledarna för programmet bör hålla kontakt under pågående insats för att gruppledarna ska vara uppdaterade på hur pappans drogfrihet ser ut.

-språk

Pappor bör ha så goda kunskaper i svenska så att han kan tillgodogöra sig samtalen i gruppen. Om han har behov av tolk kan pappan erbjudas programmet i individuellt.

Motivationsfas

REMITTERING TILL PROGRAMMET

Remittering av pappor till programmet *Caring Dads* görs genom att socialsekreteraren på barn- och/eller ungdomsenheten omgående bokar in ett uppdragsmöte med berörda parter. Med på ett sådant möte är pappan, remitterande socialsekreterare samt en eller två utförare från programmet. Under detta möte får pappan generell information om programmet och bokas in för ett nytt möte denna gång endast med utförarna för vidare information och motivation.

Därefter skickas en skriftlig remiss till familjeteamet. Skickas remissen under pågående utredning skrivs en *uppdragsblankett* till utföraren alternativt om utredningen är avslutad skickas en *vårdplan*. Skriftliga remisser skickas till den biträdande enhetschefen som är den som tar emot och fördelar ärendet på familjeteamet.

Tillvägagångssätten följer gängse BBIC- rutin för överföring av underlag från barn- och ungdomsenheterna till familjeteamets öppenvårdsinsatser för barn och vuxna (se förvaltningens handläggarruiner, från vårdplan till uppföljningsmöte. Öppna insatser. Finns under social omsorgs gemensamma nätverksmapp).

INTAGNINGSSINTERVJU

Om pappan tackar ja till vidare kontakt med utföraren alternativt tackar ja till deltagande i programmet bokas ett nytt möte in med utförarna. Beroende på pappans motivationsgrad kan pappan erbjudas 1-5 individuella samtal med utförarna innan han går in i programmet.

Under dessa möten görs, förutom motivationshöjande samtal, en *intagningsintervju* (Bil 8) med pappan. Syftet med intagningsintervju är att utföraren ska få bakgrundsinformation om pappan, barnet och mamman så som adress, vårdnad och umgänge, boendesituation, kontaktuppgifter, motivationsgrad, risk- och säkerhetsinformation m.m.

Insatsfas

UTFÖRARNA

Insatsen *Caring Dads* erbjuds som en öppenvårdsinsats och är samorganiserat med förvaltningens övriga öppenvårdsinsatser för barn och vuxna, inom Familjeteamet. 4 personer är utbildade i programmet och är anställda som familjebehandlare på Familjeteamet.

Programmet erbjuds i 17 veckor, en gång i veckan á 2 timmar per gång inklusive paus. Programmet hålls i Familjeteamets lokaler och kan erbjudas både på dag- och kvällstid, i grupp eller individuellt med eller utan tolk (för mer utförlig information om programmet se under rubriken 3 Programmet *Caring Dads*). Utföraren har även en tät kontakt med, till programmet knutna, mammakontakten för att garantera mammans säkerhet. Tät kontakt hålls även med remitterande socialsekreterare som utreder barnets behov av insatser och pappans omsorgsförmåga (mammans omsorgsförmåga utreds också).

Innan pappan påbörjar programmet skriver han under ett kontrakt (Bil. 9) där åtar sig att följa programmet regler, däribland av avstår från att använda sig av våld under programtiden.

Säkerhetsplanering under insatsfasen

MAMMAKONTAKT

En grundförutsättning för att pappan ska delta i programmet är att barnets mamma erbjuds en mammakontakt. Mammakontakten är knuten till programmet varför denne bör ha ett nära samarbete med utförarna av programmet.

I samband med att pappan har tackat ja till deltagande i programmet ska utföraren informera mammakontakten om mammans kontaktuppgifter. Tanken är att mamman och mammakontakten ska ha kontakt tre gånger eller färre beroende på mammans behov: en gång innan programmets start, en gång i mitten och en gång efter programmets avslutats. Kontakten kan ske per telefon eller via personligt möte. Tolk kan användas vid behov.

Syftet med kontakten är främst att höja säkerheten för barnet och mamman samt att ge information till mamman om att hennes partner/expartner (barnets biologiska pappa eller styvpappa) kommer att delta i programmet.

Det är inte tänkt att mammakontakten ska vara en stödperson till mamman utan endast en informant. Om det visar sig att kvinnan är i behov av en egen samtalskontakt (om hon inte redan har det) bör mammakontakten vara behjälplig med att ta kontakt med förvaltningens *Kvinnofridsteam* där mamman kan få eget stöd för att kunna förändra sin situation.

Mammakontakten verkar även som en referens i bedömningen av mannens framsteg i behandlingen. Mammakontakten frågar mammorna om deras situation och vilka förändringar (om några) som de ser hos männen.

GENERELL INFORMATION TILL MAMMAN

Mammakontakten ger generell information till mamman om programmet så som att programmet pågår i 17 veckor à två timmar, en kväll i veckan och när programmet ska starta. Mamman får även information om vilka delar som ingår i programmet (pappan lär sig att förstå hur olika sätt att vara pappa påverkar barnet, ökad kunskap om ett barnfokuserat föräldraskap, ökad medvetenhet och ansvarstagande för det egna våldsbeteendet och diskutera hur barnet påverkas, utveckla strategier som stärker ett tryggare pappa-barn förhållande).

Hon får också veta att detaljerad information om mannens deltagande i programmet inte kommer att ges på grund av sekretess gentemot pappan.

Mammakontakten ska även förmedla till kvinnan att hon ska ha realistiska förväntningar på mannens förändring och att programmet inte ger några förändringsgarantier.

Mamman får även information om mammakontaktens anmälningsplikt till barn respektive ungdomsenheten i de fall där det finns oro för barn.

SÄKERHETSPLANERING MED MAMMAN

I en säkerhetsplanering med mamman ingår att se till att hon vet vart hon kan vända sig vid behov av akut hjälp (exempelvis vid förnyat våld och hot) t.ex. till polis, socialjour, Kvinnofridsteamet m.fl.

Mamman ska även få information om att hon kommer få veta om mannen skulle avbryta programmet, eller på andra sätt skulle missköta kontakten eller om det skulle framkomma något som tyder på fara för henne eller barnet.

Detta gäller även vid omvänd ordning, d.v.s. att det är viktigt att mamman rapporterar till mammakontakten eller till handläggaren på barn- och ungdomsenheten och eller till handläggaren på Kvinnofridsteamet, om ev. försämringar i hemmet, t.ex. vid nya hot eller vid nytt våld från mannen (barnets pappa).

Informationsöverföring

TYSTNADSPLIKT

Alla som arbetar inom socialförvaltningen har tystnadsplikt. Det betyder att ingen får lämna ut uppgifter om en klient, dennes behov av stöd och omsorg eller om hans eller hennes privata situation. Tystnadsplikten kan dock brytas vid följande situationer:

- Vid den enskildes godkännande.
- Om det står klart att individen inte tar skada av att uppgifterna lämnas
- Då det finns risk att ett barn fara illa. Då är personalen skyldig att göra en anmälan till annan myndighet.
- När vissa myndigheter begär att få ut uppgifter med stöd av lag.

INFORMATIONSOVERFÖRING MELLAN BERÖRDA PARTER

En förutsättning för att arbetet med pappan, mamman och barnet ska kunna bedrivas på ett tryggt och säkert sätt är att det sker ett nära samarbete mellan berörda parter. Berörda parter är som oftast; utredande socialsekreterare för barnet, utförare, mammakontakt och socialsekreterare på Kvinnofridsteamet.

Informationsöverföringen mellan dessa parter ska ske på ett rättsäkert och betryggande sätt. Huvudregeln är att information som ska överföras ska vara relevant för att berörda parter ska kunna bedriva sitt uppdrag. Uppgifterna får dock inte lämnas ut till någon inom förvaltningen som inte har med dessa uppgifter att göra (s.k. inre sekretess).

Då remittenten har ansvar för uppföljning är denne en central aktör och utförare ska denne inte vara belagd med tystnadsplikt. Tystnadsplikt gäller dock mellan pappan och mamman. Det är viktigt att pappan är trygg med att det som framkommer under samtal i programmet *Caring Dads* stannar där. Detta gäller så länge som uppgifterna inte innebär att ett barn far illa.

Om situationen inte kräver mer, sker informationsöverföring mellan remittent och utförare vid ca 3 tillfällen under pågående kontakt; vid första trepartsmötet, mitt under pågående programtid och i samband med avslut. Information mellan utförare och mammakontakt och/eller socialsekreterare på Kvinnofridsteamet sker efter behov. Syftet med informationsöverföringen är att följa upp insatsen samt att säkerställa barnets och kvinnans säkerhet.

Avslutnings- och uppföljningsfas

AVSLUTANDE TREPARTSSAMTAL

I och med att pappan har fullföljt programmets 17 veckor ska ett avslutande trepartsmöte bokas in med remitterande socialsekreterare, utföraren och pappan. Det är även viktigt att barnet får komma till tals och lämna sina synpunkter på situationen. Mammakontakten ska även följa upp insatsen genom att stämma av hur mamman uppfattar situationen efter pappans avslutade behandling. Den samlade bilden ska sedan vägas in i bedömningen om insatsen är tillräcklig och barnets behov av skydd och säkerhet kan anses tillgodosett eller om det behövs ytterligare insatser.

Uppföljningsmötet följer förvaltningens gängse rutin för insatser i öppenvård enligt BBIC. Där ingår följande;

- Uppföljningsmötet ska utgå från vård- och genomförandeplanen.
- Ansvarig handläggare/remitterande socialsekreterare håller i uppföljningsmötet och dokumentationen från det.
- Ansvarig handläggare/ remitterande socialsekreterare dokumenterar uppföljningen i BBIC dokument.
- Ansvarig handläggare/ remitterande socialsekreterare beslutar om ev. fortsatt bistånd.

För mer detaljerad information om hur insatsen ska mätas och följas upp se under rubrik *Mätinstrument och mätpunkter för uppföljning*.

BILAGA 1

CARING DADS

Caring Dads är ett manualbaserat grupprogram från Kanada som riktas till pappor som utövat våld mot barn och/eller mot barnets mamma.

Programmet utgår från barns och mammors säkerhet. Pappornas medverkan i programmet bör erbjudas för att öka tryggheten för barn. Programmet är unikt i sitt slag, innehållet baseras på aktuell forskning om effektiva metoder för att minska risken för våld och vanvård av barn.

Pappor som deltar i programmet ges möjlighet att utforska sin motivation till förändring mot ett mer barncentrerat föräldraskap där barnets behov av trygghet och stöd sätts främst. Papporna får i programmet också möjlighet att samtala med andra pappor om olika sätt att vara förälder på, vilka beteenden som kan fungera positivt på barns utveckling och vilka som kan vara skadliga. Ett mer barncentrerat föräldraskap leder till positiva effekter för alla medlemmar i familjen.

Under programmet lär sig papporna:

- förstå hur olika sätt att vara pappa påverkar barnet
- ökad kunskap om ett barnfokuserat föräldraskap
- ökad medvetenhet och ansvarstagande för det egna våldsbeteendet och diskutera hur barnet påverkats
- utveckla strategier som stärker ett tryggare pappa-barn förhållande.

Programmet pågår i 17 veckor á 2 timmar, 1 gång i veckan. Grupperna leds tillsammans av en manlig och en kvinnlig gruppleddare med kunskap om våld mot barn och mammor och med förmåga att lära ut verktyg för ett säkrare föräldraskap och därigenom en stärkt papparoll.

BILAGA 1 B

Klientbroschyr

- Händer det att du har svårt att kontrollera din ilska?
- Händer det att någon i din omgivning blir rädd för dig när du blir arg?
- Händer det att du använder hot eller våld mot ditt barn eller barnets mamma?
- Tänker du på att konflikter mellan dig och barnets mamma påverkar ditt barn negativt?
- Undrar du ibland hur väl du känner ditt barn?
- Känner Du igen dig i något av detta?
- Vill du ha en förändring?

Då kan du ansöka om att gå i grupp i ett kostnadsfritt pappaprogram – Caring Dads.

SIDA 2

Caring Dads - programmet pågår i 17 veckor á 2 timmar, en gång i veckan.

Programmet innehåller:

- Hur olika sätt att vara pappa påverkar ditt barn.
- Hur ditt barns behov ser ut och hur barnen utvecklas i olika åldrar.
- Hur ditt hot- och våldsbeteende påverkar ditt barn.
- Hur du som pappa kan skapa en tryggare pappa-barn relation.

Vår utgångspunkt som kursledare är att det är möjligt för varje människa att uppnå en förändring och hitta alternativ till eget våldsamt beteende.

Vi garanterar att du får ett respektfullt bemötande hos oss.

SIDA 3

Caring Dads - programmet pågår i 17 veckor á 2 timmar, en gång i veckan.

Programmet innehåller:

- Hur olika sätt att vara pappa påverkar ditt barn.
- Hur ditt barns behov ser ut och hur barnen utvecklas i olika åldrar.
- Hur ditt hot- och våldsbeteende påverkar ditt barn.
- Hur du som pappa kan skapa en tryggare pappa-barn relation.

Vår utgångspunkt som kursledare är att det är möjligt för varje människa att uppnå en förändring och hitta alternativ till eget våldsamt beteende.

Vi garanterar att du får ett respektfullt bemötande hos oss.

SIDA 4

För information om **Caring Dads** kan du ringa till kursledarna:

Birgitta Andersson Tel: 08-508 01 549

Johan Fors Tel: 08-508 01 385

Micke Jahn Tel: 08-508 01 583

Erja Rytkönen Tel: 08-508 01 196

Vill du ansöka till programmet ringer du till mottagningsgruppen på:

Barnenheten Tel: 08-508 01 753

(barn t.o.m. 12 år)

Ungdomsenheten

(barn 13-19 år)

Tel: 08-508 01 577

Välkomna!

BILAGA 2**PAPPORS UPPLEVELSER AV KONFLIKT/VÅLD
OCH BARNETS UPPLEVELSE AV TRYGGHET**

- Har du någon gång gjort något av följande saker mot barnets mamma:

	Inte alls	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid
1. Försvårat hennes arbete/studier					
2. Kontrollerat hennes pengar					
3. Vägrat att dela på kostnader					
4. Hotat att skada henne					
5. Blivit rasande och arg					
6. Skadat henne fysiskt genom att slå henne på kroppen					
7. Försökt att få henne att göra saker mot sin vilja					
8. Försökt att få henne att känna sig dum					
9. Slagit sönder hennes ägodelar i ilska					
10. Låtit ilska gå ut över husdjur					
11. Kallat henne för otrevliga saker					
12. Försökt att begränsa hennes umgänge med vänner och familj					
13. Frågat vart hon har gått och vem hon pratat med när ni inte varit tillsammans					

14. Varit misstänksam mot eller svartsjuk på henne					
15. Förföljt henne					

- Har du någon gång gjort något av följande saker mot ditt barn:

	Inte alls	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid
1. Brustit i omsorg					
2. Brustit i att skydda från fara					
3. Skrämt					
4. Hotat att skada					
5. Utsatt för fara					
6. Skadat fysiskt genom att slå på kroppen					

MITT BARN'S UPLEVELSE AV TRYGGHET

På en skala från 0-10, där 0 är otrygg och där 10 är helt trygg, skulle du placera dig i förhållande till följande påstående. Beskriv sedan vad som påverkat ditt svar.

1. Jag tror att mitt/mina barn känner sig trygg/a i relation till mig.

0.....1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Otrygg **Helt trygg**

BILAGA 3

PAPPORS BESKRIVNING AV SITT FÖRÄLDRASKAP

1) Skulle du kunna beskriva ditt barns personlighet och behov?

2) Skulle du kunna beskriva på vilket sätt du konkret är involverad i barnets liv?

3) Skulle du kunna beskriva hur du fungerar som medförälder till dina barn?

4) Skulle du kunna beskriva hur du reagerar i stressfyllda situationer?

5) Skulle du kunna beskriva hur du tar ansvar för att förebygga fortsatta konflikter/våld?

BILAGA 4

NÖJDHET MED PROGRAMMET CARING DADS

Vänligen besvara följande frågor. Svara så sanningsenligt som möjligt. Dina svar är värdefulla för vår verksamhet.

Vad tyckte du om programmet *Caring Dads*?

.....
.....
.....

Uppfyllede programmet dina förväntningar?

Var det något mer du hade velat ta upp under programmet?

Vad var bäst?

Vad kan förbättras?

Har du några tips till gruppledarna inför framtiden?

Hur tyckte du att gruppen fungerade/samarbetade?

BILAGA 5**MAMMORS UPPLEVELSE AV KONFLIKT/VÅLD
MOT SIG SJÄLV OCH BARNET SAMT KÄNSLA
AV TRYGGHET**

- *Har barnets pappa gjort något av följande mot dig:*

	Inte alls	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid
1. Försvårat mitt arbete/studier					
2. Kontrollerat mina pengar					
3. Vägrat att dela på kostnader					
4. Hotat att skada mig					
5. Blivit rasande och arg					
6. Skadat mig fysiskt genom att slå mig på kroppen					
7. Försökt att få mig att göra saker mot min vilja					
8. Försökt att få mig att känna mig dum					
9. Slagit sönder mina ägodelar i ilska					
10. Låtit ilska gå ut över husdjur					
11. Kallat mig för otrevliga saker					
12. Försökt att begränsa mitt umgänge med vänner och familj					
13. Frågat vart jag har gått och vem jag pratat med när vi inte varit tillsammans					

14. Varit misstänksam mot mig henne					
Förföljt mig					

- Har barnets/ens pappa gjort något av följande saker mot ert/era barn:

	Inte alls	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid
1. Brustit i omsorg					
2. Brustit i att skydda från fara					
3. Skrämt					
4. Hotat att skada					
5. Utsatt för fara					
6. Skadat fysiskt genom att slå på kroppen					
7. Gjort att vårt/a barn fått en negativ bild av mig					

UPPLEVELSE AV TRYGGHET

På en skala från 0-10, där 0 är otrygg och där 10 är helt trygg, skulle du placera dig i förhållande till följande påståenden. Beskriv sedan vad som påverkat ditt svar.

- **Jag känner mig trygg med mitt/mina barns pappa.**

0.....1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Otrygg **Helt trygg**

Hur kommer det sig att du valde en och inte en? Vad är det som har hänt som har påverkat ditt svar?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- **Jag känner mig trygg när mitt/mina barns pappa är med våra barn**

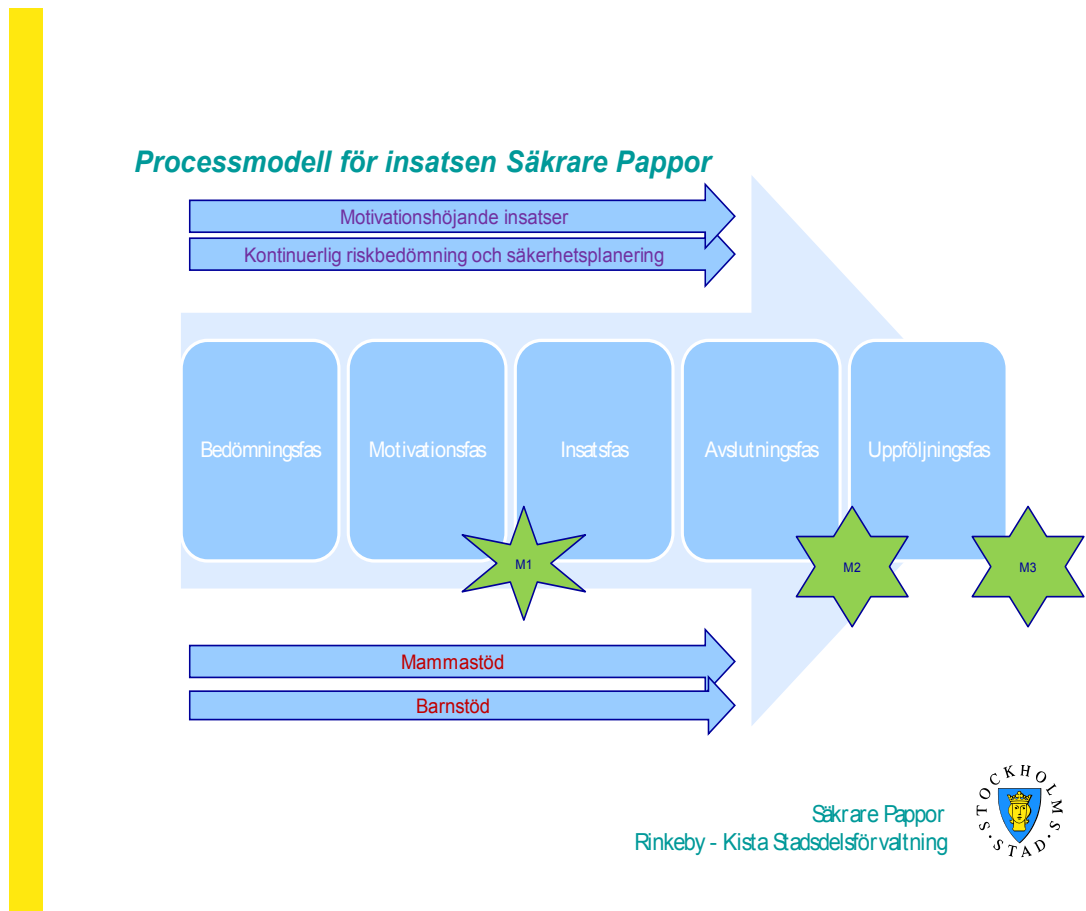
0.....1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Otrygg **Helt trygg**

Hur kommer det sig att du valde en och inte en? Vad är det som har hänt som har påverkat ditt svar?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

BILAGA 6

PROCESSMODELL ÖVER HANDLÄGGNINGS- OCH GENOMFÖRANDEPROCESSEN

BILAGA 7

SÄKERHETSFRÅGOR FÖR SOCIALSEKRETERARE I KONTAKT MED PAPPOR SOM UTÖVAT VÅLD MOT MAMMA OCH ELLER MOT BARN

- Hur tänker du som pappa utifrån att det finns en oro omkring säkerheten för ditt barn, utifrån vad som framkommit i utredningen/polisanmälan/anmälan från förskolan etc. Delar du oron? Om så är fallet, hur mycket delar du oron och varför (utifrån ditt beteende)?
- På vilket sätt kan du som pappa konkret agera/handla för att vi som myndighet skall bli mindre oroliga för ditt barns säkerhet/trygghet.
- På vilket sätt kan du som pappa konkret/handla för att barnets mamma känner sig tryggare i hemmet.
- Enligt triangeln i BBIC finns det en del faktorer som har att göra med dels barns behov och dels föräldrars förmåga; hur ser du själv på din förmåga att tillgodose säkerhet och stabilitet för ditt barn som läget är just nu? Hur tryggt tycker du att det är för dina barn att vistas med dig just nu på en skala 1-10? Vad behöver du göra för att du skall kunna säga 10 till oss?
- Hur ser du på din förmåga att möta barnets behov av en bra hälsa, av att kunna må så bra att det kan fokusera på sin skolgång etc., att få en känsla av att vara ett barn som är älskat för sin egen skull och ge barnet en känsla av att kunna och vilja bli mer självständig? Vart lägger du dig själv på en skala mellan 1-10, mot bakgrund av det som hänt och det som gör att du är hos oss idag?
- Har du svårigheter att besvara dessa frågor kan du vända dig till Säkrare Pappor och få hjälp med dessa frågor och mycket mer. Bl a får du lära dig hur barn konkret påverkas av att leva i miljöer där det förekommer olika typer av våld och kränkande ord etc.

Förutom dessa frågor bör socialsekreteraren inventera pappans situation enligt BBIC gällande "Familj och miljö" med extra uppmärksamhet kring frågor kring alkohol och drogvvanor, aktuell social situation gällande boende, arbete, tidigare domar/anmälningar, kriminalitet. Speciella riskfaktorer för förhöjd risk för våld och övergrepp mot partner är enligt SARA-modellen (Belfrage, 2004) är kraftigt försämrad livssituation, exempelvis vräkning från bostad eller förlust av familj eller nära vänner, akut emotionell kris, tidigare sadism mot partners, sexuell sadism, utbildad i närstrid, offer för eller vittne till tortyr, kronisk smärta eller tillgång till skjutvapen. Bedömning av risk för upprepning av partnervåld görs som rutin på Kvinnofridsteamet.

Framtaget av Sarah Åhlén

BILAGA 8**INTAGNINGSFÖRMULÄR- CARING DADS****Remittent**

Namn:	
Enhet:	
Anknytning:	
Datum:	

Remissen avser/pappa

Namn:	
Personnummer:	
Adress:	
Telefon (fast och mobil)	
Tolkbehov	Ja/Nej (om ja, specificera språk)
Missbruk	(alkohol, andra droger, kontakt med R-K-mottagningen mm)
Psykisk hälsa (depression, ångest, diagnos, kontakt med psykiatri mm)	

Kriminalitet (<i>tidigare polisanmälningar, domar mm</i>)
Relation med barnets mamma (<i>bor de ihop, separerade</i>)
Är pappan lämplig för grupp eller individuell kontakt

Barnets mamma

Namn:	
Personnummer:	
Adress:	
Telefon (fast och mobil):	
Tolkbehov	Ja/Nej (<i>om ja, specificera språk</i>)
Mammakontakt (<i>är mammakontakten informerad, är mamman aktuell på Kvinnofrid</i>)	

Aktuell partner (fills i vid behov)

Namn:	
Personnummer:	
Adress:	
Telefon:	
Tolkbehov	Ja/Nej (om ja, specificera språk)
Kännedom om tidigare partnervåld (kort beskrivning, behöver partner eget stöd)	

Barnets namn	Ålder	Kön	Vårdnadshavare	Boende och umgänge

Anledning till remiss (*beskriv vinsterna med pappans deltagande i programmet*)

--

Möjliga konsekvenser om pappan inte deltar i programmet

--

Riskbedömning

Vilka risker finns och vem kan drabbas	
När är risken som störst	
Vilka omständigheter kan bidra till en	

förhöjd risk	
Vilka faktorer kan minska risk	

Övriga kontakter

Namn/Yrke	Telefon

BILAGA 9

**DELTAGANDE I PROGRAMMET CARING DADS
INNEBÄR FÖLJANDE:**

- Jag avser att aktivt fullfölja programmet *Caring Dads* vid 17 tillfällen.
- Frånvaro vid två tillfällen i rad innebär att jag måste ta igen det jag missat tillsammans med en gruppledare.
- Det som sägs i gruppen stannar i gruppen. Jag accepterar tystnadslofte som även gäller efter programmets slut.
- Barnets/barnens moder informeras om mitt deltagande i *Caring Dads* programmet.
- Jag informerar gruppledaren om sen ankomst eller hinder att delta i en kursomgång i så god tid som möjligt.
- Jag avhåller mig från att använda hot, fysiskt våld eller andra övergrepp mot barnet/barnen och barnets/ barnens mamma.

Programmet startar/..... och beräknas vara slut/.....

Datum

Namnteckning

- Vad vill jag ha uppnått, dels för mig själv och dels i relation till mitt/mina barn, när jag har fullföljt *Caring Dads* programmet?

